

**НАПРЯМИ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВА ПЛОДОВО-ЯГІДНОЇ СФЕРИ ВИРОБНИЦТВА**

Шафієва Лейла Гачаївна, аспірант кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця.

Shafieva Leyla, post graduate student of agriculture management department, Vinnytsia National Agrarian University.

Shafieva L., Directions of working-out the strategy of innovative development of enterprise in fruit and berry sphere of production.

The paper investigates the need to use for a strategy of innovative development of the enterprises in fruit and berry sphere of production. Definitely, various forms of innovation, innovative directions and rules of activity of the enterprise should be planned for the achievement of the purposes of the enterprise, or the very purpose of the strategy has an innovative nature. If the investment resources are used, the strategy can be included to the type of investment. It was proved that the strategy of innovative development of resources is the development strategy of capacities, including the development of the productive apparatus, labor and financial resources, and the like. Strategies of the third direction reflect the consequences of implementation of enterprise strategies for the environment, society and international relations. Enterprise strategies may contain, to a certain extent, components, which help to achieve social, environmental and other effects. The set of indicators for measuring the effectiveness of implementation of such strategies is defined. Methodical regulations of the implementation of the strategies of innovative development of production capacities are worked out. It was determined that an innovative strategy of development of production capacities should be in obtaining the best economic results, that means - the maximum efficiency in the conditions of unstable external environment and in accordance with the dynamic production system. This new strategy of innovative development of production capacity can be called a strategy of maximum economic efficiency of the functioning of production capacity of a dynamic system. It is proved that the present stage of economic development must meet the strategy program of innovation and organizational development, and not a strategy, which consists of a set of individual measures. Such a program can be a proportional innovative development of capacities.

Шафієва Л.Г. Напрями розробки стратегії інноваційного розвитку підприємства плодово-ягідної сфери виробництва.

В статті досліджено необхідність застосування стратегій інноваційного розвитку підприємств плодово-ягідної сфери виробництва. Визначено, що для досягнення цілей підприємства слід планувати різні форми інноваційної діяльності, тобто інноваційних напрямів і правил дії підприємства, або сама мета стратегії має інноваційний характер. Якщо при цьому використовуються інвестиційні ресурси, то тоді стратегія може бути віднесена і до типу інвестиційних. Доведено, що стратегії інноваційного розвитку ресурсів це стратегії розвитку виробничих потужностей, у тому числі розвитку виробничого апарату, трудових і фінансових ресурсів і тому подібне. Стратегії третього напрямку відображають наслідки реалізації стратегій підприємства для довкілля, суспільства, для міжнародних відносин. Стратегії підприємства до певної міри можуть містити такі складові, внаслідок яких досягається соціальний, екологічний і інші ефекти. Визначено набір показників оцінки ефективності впровадження таких стратегій. розроблено методичні положення щодо впровадження стратегій інноваційного розвитку виробничих потужностей. Визначено, що інноваційна стратегія розвитку виробничих потужностей повинна полягати в отриманні найкращих економічних результатів, тобто максимальній ефективності в умовах непостійного зовнішнього середовища і відповідно до динамічної

виробничої системи. Ця нова стратегія інноваційного розвитку виробничих потужностей може бути названа стратегією максимальної економічної ефективності функціонування динамічної системи виробничих потужностей. Доведено, що сучасному етапу розвитку економіки повинні відповідати стратегія-програма інноваційно-організаційного розвитку, а не стратегія, що складається з набору окремих заходів. Такою програмою може бути пропорційний інноваційний розвиток потужностей.

Шафієва Л. Г. Направлення разработки стратегии инновационного развития предприятия плодово-ягодной сферы производства.

В статье исследована необходимость применения стратегий инновационного развития предприятий плодово-ягодной сферы производства. Определено, что для достижения целей предприятия следует планировать разные формы инновационной деятельности, то есть инновационных направлений и правил действия предприятия, или сама цель стратегии имеет инновационный характер. Если при этом используются инвестиционные ресурсы, то тогда стратегия может быть отнесена и к типу инвестиционных. Доказано, что стратегии инновационного развития ресурсов это стратегии развития производственных мощностей, в том числе развитию производственного аппарата, трудовых и финансовых ресурсов и тому подобное. Стратегии третьего направления отображают последствия реализации стратегий предприятия для окружающей среды, общества, для международных отношений. Стратегии предприятия в известной степени могут содержать такие составляющие, в результате которых достигается социальный, экологический и другие эффекты. Определен набор показателей оценки эффективности внедрения таких стратегий. разработаны методические положения относительно внедрения стратегий инновационного развития производственных мощностей. Определено, что инновационная стратегия развития производственных мощностей должна заключаться в получении наилучших экономических результатов, то есть максимальной эффективности в условиях непостоянной внешней среды и в соответствии с динамической производственной системой. Эта новая стратегия инновационного развития производственных мощностей может быть названа стратегией максимальной экономической эффективности функционирования динамической системы производственных мощностей. Доказано, что современному этапу развития экономики должны отвечать стратегия-программа инновационно-организационного развития, а не стратегия, которая состоит из набора отдельных мероприятий. Такой программой может быть пропорциональное инновационное развитие мощностей.

Постановка проблеми. Інноваційний шлях розвитку економіки України вимагає загального і системного впровадження інновацій і інноваційних підходів в господарську діяльність підприємств усіх галузей. При цьому інструментом впровадження і реалізації інновацій, що забезпечує, необхідно вважати стратегії інноваційного розвитку, які дозволяють грамотно реалізувати і забезпечити досягнення планових показників виробничих інновацій, що вводяться. Плодово-ягідна сфера виробництва не є виключенням, навіть не дивлячись на менші за обсягами показники виробничої діяльності, у порівнянні з галузями важкої промисловості, ми можемо констатувати більш високу потребу в інноваційному розвитку і оновленні «інноваційного портфеля підприємства». Саме ці чинники і визначають актуальність наукових досліджень у напрямі розвитку інноваційних стратегій для підприємств плодово-ягідної сфери виробництва.

Аналіз досліджень. Питаннями розвитку і впровадження інноваційних стратегій займається досить широке коло зарубіжних і вітчизняних учених, таких як: О. Волков, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Герчан, А. Гриньов, Р. Джонсон, І. Карпунь, Л. Майкл, Д. Новіков, І. Павленко, О. Падалка, М. Рогоза, В. Семиноженко, В. Ціпурінда, О. Шніпко.

В той же час, проблематика впровадження і техніко-економічного обґрунтування

стратегій інноваційного розвитку підприємства, ресурсів, потужностей має недосліджені сторони і особливості. І це характерно так само і для плодово-ягідної сфери виробництва.

Мета за завдання дослідження. Метою статті є обґрунтування необхідності і організаційно-економічної доцільності застосування стратегій інноваційного розвитку в діяльності підприємств плодово-ягідної сфери виробництва і визначення показників оцінки інноваційно-технічного рівня підприємства з метою адекватного вибору стратегії інноваційного розвитку виробничих потужностей таких підприємств.

Виклад основних результатів дослідження. Під інвестиційною стратегією ми розумітимемо таку стратегію, яка для досягнення найважливіших цілей підприємства припускає використати інвестиційні ресурс і відповідні напрями і правила інвестиційної діяльності. [2]. Оцінюючи технічний рівень інноваційного розвитку виробництва підприємства у тому числі і для підприємств плодово-ягідної сфери виробництва, можна використати різні підходи. При цьому вживаються і різні терміни: інноваційний техніко-організаційний рівень виробництва (ІТОРВ), інноваційно-технічний рівень виробництва (ІТРВ), інноваційний техніко-технологічний рівень виробництва (ІТТРВ) і інші [3, 9]. Виходячи з вище сказаного, ми пропонуємо модель статичної оцінки технічного рівня інноваційного розвитку виробництва підприємств плодово-ягідної сфери:

$$TP = \{b_1(t), b_2(t), b_3(t)\}, \quad t = t_i, \quad (1)$$

де: $b_1(t)$ - величина показника, яка характеризуватиме стан основних фондів підприємства на певний момент часу $t = t_1$; $b_2(t)$ - величина показника, яка характеризуватиме фондоозброєність працівників підприємства на певний момент часу $t = t_1$; $b_3(t)$ - величина показника, яка характеризуватиме ефективність використання основних фондів підприємства на певний момент часу $t = t_1$;

Використовуючи якісні оцінки $[K_{TP_n}^a(t)]$ на певний момент часу $t = t_1$ будується траєкторія зміни за певний проміжок часу $[f_{K_{TP_n}^a}(DT)]$. Модель траєкторії зміни ІТРВ за певний проміжок часу матиме такий вигляд:

$$f_{K_{TP_n}^a}(DT) = \{K_{TP_n}^a(t_1), K_{TP_n}^a(t_2), \dots, K_{TP_n}^a(t_i)\}, t_i \hat{=} DT, \quad (2)$$

де: $K_{TP_n}^a(t_i)$ - n - якісне значення оцінки ІТОРВ підприємства на певний момент часу $t = t_1$.

Проте слід зазначити, що динаміка якісних характеристик ІТРВ підприємства за певний проміжок часу не завжди може дати об'єктивну оцінку його зміни, бо вона не показує спрямованість течії процесу у бік погіршення (чи поліпшення) ІТРВ [7]. Тому розраховується комплексний кількісний показник ІТРВ підприємства плодово-ягідної сфери на певний момент часу $t = t_1$:

$$K_{TP}^0(t) = \frac{\overset{m}{\underset{k=1}{\mathring{a}}} a_k \frac{x_k(t)}{x_k^{\max}(t)}}{\overset{m}{\underset{k=1}{\mathring{a}}} a_k}, t = t_i, \quad (3)$$

де:

a_k - значення k -го показника ІТРВ підприємства;

$x_k(t)$ - фактичне значення k -го показника ІТРВ підприємства на певний момент часу $t = t_1$;

$x_k^{\max}(t)$ - максимальне значення k -го часткового показника ІТРВ підприємства по аналізованій сукупності підприємств на певний момент часу $t = t_1$.

Значення часткових показників a_k розраховується за допомогою моделі дискримінанта класифікації типів ІТРВ підприємств. У таблиці 1 показаний порядок

розрахунку часткових показників, які кількісно характеризують технічний рівень виробництва підприємства.

Таблиця 1

Показники оцінки інноваційно-технічного рівня підприємства плодово-ягідної сфери виробництва

Показник	Розрахункова формула
Коефіцієнт положення основних фондів підприємства (b_1)	$b_1 = \frac{ЗВФ}{ПВФ}$, де $ЗВФ$ - залишкова вартість основних фондів (ОФ) підприємства; $ПВФ$ - первинна вартість основних фондів підприємства
Коефіцієнт фондоозброєності праці на підприємстві (b_2)	$b_2 = \frac{ЗВФ}{Ч}$, де $Ч$ - чисельність промислового виробничого персоналу на підприємстві
Коефіцієнт ефективності використання основних фондів підприємства (b_3)	$b_3 = \frac{V}{ЗВФ}$, V_p - об'єм реалізованої продукції на підприємстві

Статистична якісна оцінка технічного рівня виробництва підприємства здійснюється в такій послідовності.

По кожному з приведених вище показників, які вимірюють ІТРВ підприємства (b_1, b_2, b_3), визначаються середні значення по усій вибірці підприємств, які аналізуються.

Середні значення показників порівнюються з фактичними значеннями аналізованого підприємства плодово-ягідної сфери. При цьому можливі будь-які комбінації таких порівнянь, які можна представити у вигляді матриці якісних оцінок типів ИТУП підприємства (табл. 2).

Таблиця 2

Матриця якісної оцінки технічного рівня підприємства плодово-ягідної сфери

Рівень	$Ub_1 - Ub_2$	$Nb_1 - Ub_2$	$Ub_1 - Nb_2$	$Nb_1 - Nb_2$
Ub_3	[1; 1; 1] (високий)	[0; 1; 1] (нормальний)	[1; 0; 1] (нормальний)	[0; 0; 1] (середній)
Nb_3	[1; 1; 0] (нормальний)	[0; 1; 0] (середній)	[1; 0; 0] (середній)	[0; 0; 0] (кризовий)

За допомогою запропонованого вище комплексного показника будується траєкторія $f_{K_{TP}^o}(DT)$ кількісної зміни технічного рівня підприємства за певний проміжок часу (DT) [8].

На модельному рівні траєкторію кількісної зміни інноваційно-технічного рівня підприємства плодово-ягідної сфери за певний проміжок часу DT можна представити таким чином:

$$f_{K_{TP}^o}(DT) = \{K_{TP}^o(t_1), K_{TP}^o(t_2), \dots, K_{TP}^o(t_i)\}, \quad t_i \hat{=} DT, \quad (4)$$

де:

$K_{TP}^o(t_i)$ - кількісні значення комплексного показника оцінки ІТРВ підприємства на певний момент часу $t = t_i$.

Моделі траєкторій якісної і кількісної оцінок зміни інноваційно-технічного рівня підприємства плодово-ягідної сфери за певний проміжок часу з'єднуються в єдину модель, яка має наступний вигляд :

$$f_{K_{TP}^{ao}}(DT) = \{[K_{TP_n}^a(t_1), K_{TP}^o(t_1)], [K_{TP}^o(t_2)], \dots, [K_{TP_n}^a(t_i), K_{TP}^o(t_i)]\}, \quad t_i \hat{=} DT \quad (5)$$

Графічно отримана модель зображена на рис. 1.

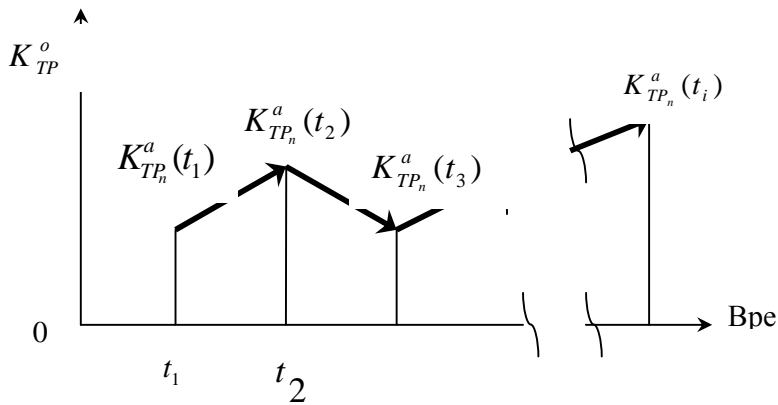

Рис. 1. Модель динаміки якісно-кількісної зміни ІТПВ підприємства плодово-ягідної сфери
Запропонована на рис. 1. модель дозволяє як в статичі, так і в динаміці оцінювати технічний рівень інноваційного розвитку підприємства.

На рис.2. представлена перша модель отримання ефекту (E_n) від пріоритетного виходу першого конкурента на ринок з новою продукцією з монопольною ціною виробника, де C – ціна продукції, грн; t – час; t_1 і t_2 – моменти часу відповідно встановлення монопольної ціни першим виробником і досягнення цього ж рівня ціни другим; $E_n = F(C)$ – площа заштрихованого прямокутника – це економічний ефект, який отримується першим виробником за рахунок тимчасової різниці у цінах [9].

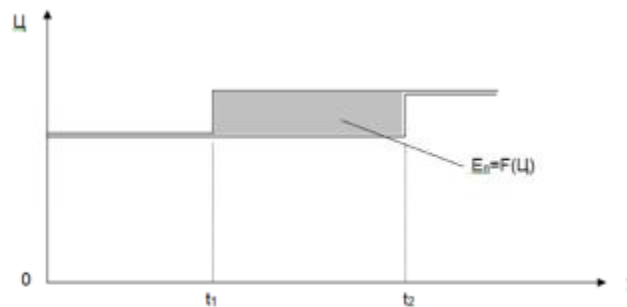

Рис. 2. Освоєння нової плодово-ягідної продукції з випередженням конкурентів

Можливий такий варіант (особливо в умовах розвинених ринкових відносин, при сильній конкуренції), коли монопольна ціна виробника взагалі не буде встановлена, вона буде на рівні, який незначним чином відрізняється від ціни старого виробу.

При цьому виробник отримає вигоду не від збільшення ціни, а від збереження позицій на ринку, тобто від збереження обсягів виробництва або, інакше, від постійності рівня використання наявних виробничих потужностей (рис. 3.).

Друга модель отримання ефекту (E_{np}) від пріоритетного виходу першого конкурента на ринок з новою продукцією і збереження попереднього обсягу виробництва (W) порівняно з падінням об'єму виробництва у другого виробника(конкурента) на період t_1-t_2 або стабілізацією рівня використання потужностей (M) першого підприємства відносно другого.

По другому варіанту (прагнення утримати випуск старої, вже відлагодженої у виробництві і збуті продукції) економічний ефект буде отриманий, головним чином, за рахунок резервів зниження собівартості.

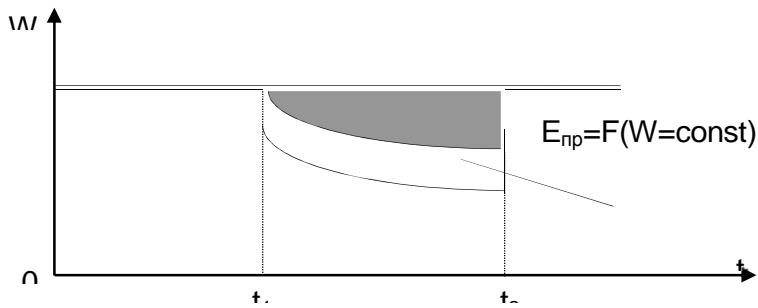

Рис. 3. Постійність рівня використання наявних виробничих потужностей

Проте цей резерв в умовах ринкової економіки не може складати значну величину. З часом починає знижуватися і ціна (це об'єктивний процес життєвого циклу виробу), а тому після цього випускати продукцію вже не вигідно. Графічно цей випадок можна представити таким чином (рис. 4.).

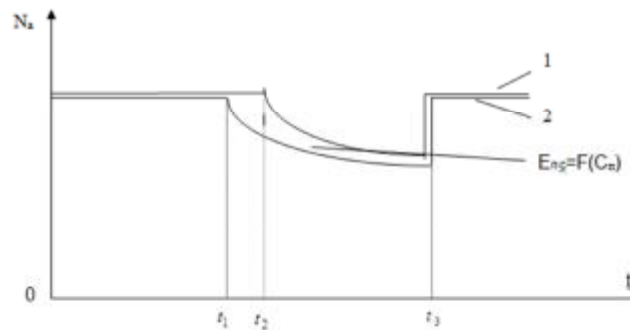

Рис. 4. Прагнення утримати випуск старої, вже освоєної у виробництві і збуті плодово-ягідної продукції

У моделі отримання ефекту (E_{nc}) від зниження собівартості в період t_1-t_2 відбувається зниження собівартості у другого (2) конкурента відносно першого (1); в період t_2-t_3 - зниження собівартості у другого конкурента відносно першого при одночасному зниженні собівартості у першого виробника, де C_n – собівартість, грн; t – час [4, 13].

Розроблені моделі формування ефекту в конкурентній боротьбі підприємств дозволяють оперативно і якісно робити розрахунки за оцінкою ефективності цінової політики при реалізації інноваційних проектів, прогнозуванню їх економічних показників, що є найважливішим етапом в підготовці і ухваленні управлінських рішень по впровадженню нововведень на підприємствах плодово-ягідної сфери [5].

Чергування цих стратегій може скласти основу взаємодії великих і малих підприємств, їх кооперацію у виробництві, в науково-технічній підготовці.

Висновки. Таким чином, ми можемо констатувати, що істотне значення для формування стратегії, як комплексної програми інноваційного розвитку підприємств плодово-ягідної сфери, має дослідження проблем класифікації стратегій і їх характеру.. Інноваційна стратегія, стадій розвитку підприємств плодово-ягідної сфери, може складатися з впровадження таких інновацій, які обов'язково супроводжуються змінами форм власності і методів господарювання, а можливо і зумовлюють такі зміни. Однією з істотних ознак інституціональних змін можна рахувати реалізацію інтеграційних основ співпраці підприємств різних областей, а також фінансових і кредитно-банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління: монографія / А.В. Гриньов. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. – 305 с.

2. Інноваційний розвиток промисловості України / О. І. Волков, М. П. Денисенко, А. П. Герчан та ін.; під ред. О. І. Волкова, М. П. Денисенко. – К. : КНТ, 2006. – 648 с.
3. Інноваційна стратегія українських реформ / А.С. Гальчинський, В.М. Геєць, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. – К.: Знання України, 2002. – 336с.
4. Карпунь І.Н. Інноваційний розвиток суб'єктів господарювання: методологія формування, механізми реалізації: [монографія] / І. Н. Карпунь, М. С. Хом'як. – Львів: Львівський державний інститут новітніх технологій та управління імені В'ячеслава Чорновола, 2009. – 432 с.
5. Майкл Л. Джордж. Стремительные инновации / Л. Джордж Майкл, Воркс Джеймс, Вотсон-Хемфилл Кимберли; пер. с англ. – К.: «Companion Group», 2006. – 350 с.
6. Павленко І.А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України: монографія / І.А. Павленко. – К.: КНЕУ, 2007. – 248 с.
7. Рогоза М. Є. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми : монографія / М.Є. Рогоза, К.Ю. Вергал. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2011. – 136 с.
8. Ціпурина В. Теоретичні аспекти формування інноваційного механізму управління підприємством / В. Ціпурина // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2007. – № 1. – С. 87-93.
9. Jonston, Robert E. The power of strategy innovation: a new way of linking creativity and strategic planning to discover great business opportunities / Robert E. Johnston, Jr., J. Douglas Bate. – N.Y. : AMACOM, 2003. – 286 p.

References (BSI):

1. Griniov A.V. (2003). *Innovacijnijj rozvitok promislovikh pidpriemstv: koncepciya, metodologiya, strategichne upravlinnya: monografiya*, «INZhEK».
2. Volkov O. I. (2006). *Innovacijnijj rozvitok promislovosti Ukraini*, KNT.
3. Galjchinsjkijj A.S., Geecj V.M., Kinakh A.K., Seminozhenko V.P. (2002) *Innovacijjna strategiya ukrainsjkikh reform, Znannya Ukraini*.
4. Karpunj I.N., Khom'yak M. S. (2009). *Innovacijnijj rozvitok sub'ektiv gospodaryuvannya: metodologiya formuvannya, mekhanizmi realizacii: [monografiya]*, Ljviv: Ljvivsjkijj derzhavnijj institut novitnikh tekhnologijj ta upravlinnya imeni V'yacheslava Chornovola.
5. Mayjkl L. Dzhordzh. Dzheyjms Vorks, Kimberli Votson-Khemfill (2006). *Stremiteljnihe innovacii*, Kiev, «Companion Group».
6. Pavlenko I.A. (2007). *Innovacijjne pidpriemnictvo u transformacijnijj ekonomici Ukraini: monografiya*, Kiev, KNEU.
7. Rogoza M.. (2011). *Strategichnijj innovacijnijj rozvitok pidpriemstv: modeli ta mekhanizmi : monografiya*, Poltava: RVV PUET.
8. Cipurinda V. (2007). *Teoretichni aspekti formuvannya innovacijjnogo mekhanizmu upravlinnya pidpriemstvom*, *Visnik Kiivsjkogo nacionaljnogo torgoveljno-ekonomichnogo universitetu*, № 1, pp. 87-93.
9. Jonston, Robert E, Bate J. Douglas (2003). *The power of strategy innovation: a new way of linking creativity and strategic planning to discover great business opportunities*, N.Y: AMACOM.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна стратегія, виробничі потужності, технічний рівень підприємства, модель розвитку.

Ключевые слова: инновационное развитие, инновационная стратегия, производственные мощности, технический уровень предприятия, модель развития.

Keywords: innovative development, innovative strategy, production capacities, technical level of enterprise, model of development.